Anu Sallinen

27.9.2018

VN/5159/2018
VN/5159/2018-PLM-1

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Puolustusministeriön valiokuntalausunto paikkatietopoliittisesta selonteosta maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Puolustushallinnon näkökulmasta on tärkeää, että nyt on kirjoitettu ensimmäinen paikkatietopoliittinen selonteko. Puolustushallinto sai yhdessä sisäasiainhallinnon kanssa sisällytettyä selontekoon turvallisuutta huomioivia kokonaisuuksia erittäin hyvässä yhteisymmärryksessä maa- ja metsätalousministeriön valmistelijoiden kanssa.

Paikkatietoteknologian ja -palveluiden kehitys on ollut viime vuosina erittäin nopeaa, samoin niiden hyödyntäminen. Tätä taustaa vasten selonteon merkitys korostuu. On tärkeää saada selonteko, joka ohjaa suuria kansallisia paikkatiedon kehittämishankkeita. Selonteossa keskeisiksi toimenpiteiksi vuosien 2020 – 2025 aikana suunnitellut toimenpiteet, kuten yhteistyön lisääminen kaikkien paikkatietokentän toimijoiden kesken sekä osaamisen ja tietämyksen yleinen kasvattaminen, ovat puolustushallinnon näkökulmasta hyviä ja kannatettavia tavoitteita.

Puolustushallinto on kuitenkin erittäin huolissaan siitä, että selontekoprosessi ja merkittävä kansallinen paikkatietohanke, paikkatietoalustan rakentaminen ovat olleet käynnissä yhtä aikaa. Lähtökohdan pitäisi olla yllä kuvatun mukaisesti se, että selonteon ja sen pohjalta muodostettavan strategian tulisi ohjata paikkatietoalustan rakentamisen sekä muiden kansallisten paikkatietohankkeiden tavoitteita ja toteuttamista. Selkeä ohjaussuhde on siis jäänyt puutteelliseksi.

Selonteko ja paikkatietoalustan rakentaminen toteuttavat hallitusohjelman tavoitetta kehittää käyttäjälähtöiset, tuottavuutta ja tuloksellisuutta nostavat yhden ”luukun” periaatteella toimivat digitaaliset julkiset palvelut. Samalla pyritään ajantasaistamaan perinteisiä käytäntöjä ja tehostamaan palveluiden yhteiskäyttöä digitalisaatiota hyödyntäen.

Digitalisaatioon liittyy kuitenkin vielä paljon asioita, joita emme tunne. Datan jakaminen avoimesti on ongelmallista tiedonhallinnan ja tietosuojan näkökulmasta. On huomattava, että yleiseen verkkoon kerran saatettu data ei ole levityksen ja tulevien käyttötarkoitustensa suhteen enää millään tavoin hallittavissa. Datan avaaminen on peruuttamaton toimenpide.

Julkisyhteisön data on lähtökohtaisesti julkista ja se laitetaan kaikkien saataville, ellei sen omistaja ole sitä julkisuuslain mukaisesti luokitellut ei-julkiseksi tiedoksi. Samoin yritykset ja yhteisöt julkistavat omistuksessaan olevaa dataa harkintansa mukaan. Tämä voi aiheuttaa kansallista turvallisuutta uhkaavan tai heikentävän lopputuloksen, vaikka yksittäinen tieto ei välttämättä tarvitsisikaan suojausta ilman laajempaa kontekstia. Paikkatiedon kerääminen ja sen julkistaminen merkittävänä tietokeskittymänä kuitenkin muodostaa valtion kriittisen infrastruktuurin ja yhteiskunnan toiminnan turvallisuutta vaarantavan tekijän.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Anu Sallinen 27.9.2018 VN/5159/2018
VN/5159/2018-PLM-1

Rakennuskanta ja muu fyysinen infrastruktuuri ovat suurelta osin julkisesti saatavilla, samoin maa- ja metsäomistus. Televerkkojen kattavuus ja tukiasemien sijainnit ovat tiedossa, samoin kuin sähköverkkojen tiedot ja joissakin tapauksissa jopa vesijohtoverkostojen sijaintiedot. Kun näitä kaikkia tietoja yhdistää ja analysoi, saa nopeasti kuvan yhteiskunnan erilaisista kriittisistä toiminnoista sekä kokonaisuuden kannalta keskeisten solmukohtien haavoittuvuudesta.

Kun kyseessä on kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävä tieto tai kokonaisturvallisuuteen yhdessä vaikuttavien tietojen yhteisvaikutus, muodostuu digitaalisessa maailmassa olevan informaation paikkatiedosta siten kansallisen turvallisuuden kannalta merkittävää.

Tiedon julkisuus tai salassa pidettävyys arvioidaan tietyllä hetkellä vallitsevien perusteiden mukaan. Julkiseksi aikaisemmin arvioitu tieto voidaan myöhemmin joutua arvioimaan uudelleen salassa pidettäväksi. Muuttuneet perusteet voivat johtua esimerkiksi kansainvälisistä tietosuojavelvoitteista tai muuten muuttuneista olosuhteista. Tiedon käyttäminen esimerkiksi rikollisiin tai kansallisen turvallisuuden kannalta vahingollisiin tarkoituksiin on saattanut mahdollistua tavalla, jota ei aiemmin ollut tunnistettu.

Paikkatietopoliittisella selonteolla tulee olla selonteoille kuuluva ohjaava rooli eikä sitä saa ohittaa. Viranomaiset itse eivät saa luoda paikkatiedon kehittämishankkeilla ja niihin kuuluvilla ratkaisuilla yhteiskunnan toimivuutta ja kokonaisturvallisuutta vaarantavia tilanteita. Suomalaisen yhteiskunnan keskeistä tietovarantoa ei pidä asettaa tarjolle siten, että paikkatietoa voidaan helposti hyödyntää suomalaisen yhteiskunnan haavoittamiseen. On selvää, että paikkatieto tarjoaa myös merkittäviä hyötyjä sekä viranomaistoimintaan, että yksityisille toimijoille eikä tätä kehitystä ole tarkoituksenmukaista estää. Tietoa tulisi kuitenkin jakaa vain sitä tarvitseville ja tällöinkin vain esimerkiksi tunnistautumisen kautta. Olisi ensisijaisen tärkeää, että suurien kansallisten hankkeiden yhteydessä nyt ja tulevaisuudessa tehdään arvio niiden merkityksestä kansalliselle turvallisuudelle samalla tavoin, kuin arvio tehdään esimerkiksi talous- ja ympäristövaikutusten osalta.

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi